

DZIENNIK ROZPORZĄDZEŃ

dla stoł. król. miasta Krakowa.

Przedpłatę roczną 1 zła., składać można w biurach Komisarzy obwodowych. Właściciele domów w Krakowie otrzymują Dziennik rozporządzeń bezpłatnie.

Protokoły obrad pełnej Rady miejskiej

(z posiedzeń tajnych).

Posiedzenie tajne (34 w kad. X.) z dnia 16 maja 1895 r.

I. Rada uchwaliła delegować r. m. Rottera i Nowackiego do Wiednia, celem przekonania się o **wyniku prób z tramwayami elektrycznymi**, systemem akumulatorów poruszanych. (L. 28024). —

II. Rada powzięła uchwały następujące:

1) Poprzeć petycję Komitetu obywatelskiego do Wydziału krajowego o subwencyę na **przedstawienia operowe**.

2) Udzielić temuż Komitetowi subwencyę w kwocie 2000 zła. pod warunkiem, że Komitet da 40 przedstawień operowych z temi siłami, które w swem podaniu wymienia.

3) Zezwolić na żądane przez Komitet podwyższenie ceny miejsc, zaś co do podniesienia tejże ceny do podwójnej wysokości w razie nadzwyczajnych występów, zastrzega sobie Komisya teatralna decyzję w każdym szczególnym wypadku.

4) Rada m. upoważnia Komisję teatralną, aby Komitetowi obywatelskiemu pozwoliła utrzymywać **kasę zamówień** z warunkiem, by połowa dochodu z tejże kasy przypadła funduszowi emerytalnemu artystów krakowskich. (L. 255 pr.). —

Posiedzenie tajne (35 w kad. X.) z dnia 28 maja 1895 r.

I. Rada zamianowała p. **Jana Marszałka**, kancelistę Magistratu, dyrektorem Ekspedytu Magistratu z płacą 1000 zła. i kwaterowem 250 zlr., razem 1250 zła. rocznie. (L. 284 pr.). —

II. Rada wezwała Sekcyę III, aby po zasięgnięciu wiadomości o urządzeniu Komisaryatów targowych w większych miastach i po zbadaniu stosunków miejscowych zastanowiła się, czy do **reorganizacyi Komisaryatu targowego** w Krakowie, a w szczególności do obsadzenia posady komisarza weterynarzem, albo innym fachowo-wykształconym urzędnikiem dążyć należy i wnioski swoje Radzie miejskiej przedłożyła. (L. 28520). —

III. Rada zamianowała p. **Aleksandra Gędłkę**, kancelistę Magistratu, prowizorycznym zastępcą komisarza

targowego, z płacą 1000 zła. i kwaterowem 250 zła., razem 1250 zła. rocznie. (L. 285 pr.). —

IV. Rada zamianowała p. **Karola Kowalskiego**, konc. aplikantem Magistratu, z płacą 600 zła. i kwaterowem 150 zła., razem 750 zła. rocznie — z zapewnieniem, że lata służby jego poprzedniej przy Magistracie krakowskim policzy mu się do emerytury przy przejściu w stan spoczynku, oraz z zastrzeżeniem, że jego pierwsze ewentualne pięciolecie liczyć się będzie od czasu jego ponownego wstąpienia do tutejszej służby. (L. 550 pr.). —

V. Rada udzieliła p. **Stanisławowi Demianowskiemu** *veniam aetatis* i zamianowała go konc. aplikantem Magistratu z płacą 600 zła. i kwaterowem 150 zła., razem 750 zła. rocznie. (L. 56 pr.). —

VI. Rada zamianowała p. **Dra Jana Nowickiego** konc. aplikantem Magistratu, z płacą 600 zła. i kwaterowem 150 zła., razem 750 zła. rocznie. (L. 128 pr.). —

VII. Rada zamianowała p. **Dra Wincentego Emiłowicza** konc. aplikantem Magistratu, z płacą 600 zła. i kwater. 150 zła., razem 750 zła. rocznie. (L. 291 pr.). —

VIII. Rada zamianowała p. **Józefa Woźniaka**, egzekutora miejskiego, etatowym kancelistą Magistratu, z płacą 800 zła. i kwaterowem 200 zła., razem 1000 zła. rocznie, pozostawiając mu uzyskany już w służbie egzekutorskiej pierwszy dodatek pięcioletni w kwocie 80 zła. rocznie. (L. 287 pr.). —

IX. Rada zamianowała p. **Franciszka Górskiego**, egzekutora miejskiego, etatowym kancelistą Magistratu, z płacą 800 zła. i kwaterowem 200 zła., razem 1000 zła. rocznie, oraz udzieliła mu pierwszy dodatek pięcioletni w kwocie 80 zła. rocznie. (L. 31 pr.). —

X. Rada zamianowała p. **Adama Kajzego** etatowym kancelistą Magistratu, z płacą 600 zła. i kwaterowem 150 zła., razem 750 zła. (L. 288 pr.). —

XI. Rada zamianowała p. **Kazimierza Siedleckiego** etatowym kancelistą Magistratu, z płacą 600 zła. i kwaterowem 150 zła., razem 750 zła. rocznie. (L. 98 pr.). —

XII. Rada zamianowała p. **Maryana Wywiątkowskiego** etatowym kancelistą Magistratu, z płacą 600 zła. i kwaterowem 150 zła., razem 750 zła. rocznie. (L. 289 pr.). —

XIII. Rada zamianowała p. **Ludwika Urygę** nadetatowym kancelistą Magistratu, z płacą 600 zlr. i kwaterowem 150 zła., razem 750 zła. rocznie. (L. 176 pr.). —

XIV. Rada zamianowała p. **Stefana Szymkiewicza** nadetatowym kancelistą Magistratu, z płacą 600 zł. i kwaterowem 150 zł., razem 750 zł. rocznie. (L. 610 pr.). —

XV. Rada zamianowała p. **Aleksandra Buczyńskiego** nadetatowym kancelistą Magistratu, z płacą 600 zł. i kwaterowem 150 zł., razem 750 zł. rocznie. (L. 73 pr.). —

XVI. Rada zamianowała p. **Franciszka Wadowskiego** nadetatowym kancelistą Mgtu., z płacą 600 zł. i kwat. 150 zł., razem 750 zł. rocznie. (L. 290 pr.). —

XVII. Rada zamianowała p. **Wincentego Sawińskiego**, konc. aplikanta Magistratu, nadetatowym adjuntem Magistratu, z płacą 900 zł. i kwaterowem 225 zł., razem 1125 zł. rocznie (L. 286 pr.). —

XVIII. Rada zamianowała p. **Michała Dutkę** konc. aplikantem Magistratu, z płacą 600 zł. i kwaterowem 150 zł., razem 750 zł. rocznie. (L. 260 pr.). —

XIX. 1) Rada uznała **instrukcję dla rewidenta techniczno-rachunkowego** za niedostateczną i wezwała Sekeyę III, aby w porozumieniu z przewodniczącym Sekeyi I. projekt nowej instrukcji spiesźnie przedłożyła.

2) Tymczasem zaś upoważniła Rada Prezydenta miasta, aby rewidenta techniczno-rachunkowego nie tylko zakresem działania techniczno-rachunkowym, ale i innymi czynnościami zajął. (L. 29827). —

XX. Rada uchwaliła odroczyć **reorganizację Budownictwa miejskiego**, sprawozdanie w tym względzie wydrukować i członkom Rady m. rozesłać. —

XXI. Rada przeszła do porządku dziennego nad podaniem p. **Laurentego Gromczakiewicza**, b. komisarza obw. II. z dnia 4 kwietnia 1895 L. 191 pr. o przywrócenie go do służby miejskiej, — przyznając mu równocześnie wyjątkowo w drodze łaski emeryturę w rocznej kwocie 720 zł. (L. 191 pr.). —

XXII. Rada wybrała delegatem swym do c. k. Rady szkolnej krajowej r. m. **Dra Stanisława hr. Tarnowskiego**. (L. 20733). —

XXIII. Rada przyznała p. **Maciejowi Spałeckiemu**, kontrolorowi Kasy miejskiej, całą emeryturę w rocznej kwocie 1680 zł., a nadto pozostawiła mu dodatek kwaterowy w rocznej kwocie 280 zł. (L. 19692). —

L. 15017.

XXV. *)

FUNDACYA

imienia **Jakóba Zygmunta Loebensteina**, dla rekonwalescentów izraelskiego szpitala w Krakowie,

zatwierdzona reskr. Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 14 marca 1895 r. L. 18714.

Liść fundacyjny.

Zmarły w Krakowie dnia 15 kwietnia 1866 **Jakób Zygmunt Loebenstein**, ustnem ostatniej woli rozporządzeniem przeznaczył jedną 5% obligację indemnizacyjną galicyjską dla izraelskiego szpitala w Krakowie na ten

*) Ciąg dalszy ogłoszonych fundacyj. Zobacz *Dzien. Rozp.* z r. 1893, str. 96.

cel, aby corocznie odsetki od tej obligacji obrać być w rocznicę jego śmierci na wsparcie dwóch rekonwalescentów obojga płci, w dniu tym szpital izraelski opuszczających. Rozdawnictwo tego wsparcia poruczył spadkodawca każdoczesnemu Doktorowi medycyny, przy tymże szpitalu ordynującemu.

Czyniąc zadość tej ostatniej woli **Jakóba Zygmunta Loebensteina**, złożyli tegoż spadkobiercy **Gustaw** i **Dr. Otto Loebensteinowie** do rąk ówczesnego komitetu gminy wyznaniowej izraelskiej w Krakowie, na powyższy cel jedną 5% obligację indemnizacyjną obwodu administracyjnego lwowskiego N. 12529 na 1000 zł. mon. kon. z kuponami, z których pierwszy w dniu 1 maja 1866 r. był płatnym, którąto obligację indemnizacyjną następnie zawinkulowano na imię „fundacyi **Jakóba Zygmunta Loebensteina** dla rekonwalescentów szpitala izraelskiego w Krakowie“, a z powodu konwersyi takowej, uzyskano za nią dwie 4% obligacje galic. pożyczki krajowej z r. 1893, i to jedną Ser. D. Nr. 8177 na 2000 koron i jedną Ser. B. Nr. 6017 na 200 koron, oraz książeczkę Kasy Oszczędności miasta Krakowa Nr. 145.179 na pozostałą resztę 12 złr. 58 ct. Obie te obligacje 4% pożyczki krajowej Ser. D. Nr. 8177 na 2000 koron i Ser. B. Nr. 6017 na 200 koron zostały zawinkulowane i wydane wraz z arkuszem płatniczym na pobór procentów, tudzież z książeczką wkładową Kasy Oszczędności miasta Krakowa Nr. 145.179 na 12 zł. 58 ct. a w. Przełożeniu Zboru izraelskiego w Krakowie do przechowania.

Gdy tym sposobem kapitał fundacyjny należycie jest zabezpieczonym, a należność skarbową zapłaconą, przeto Przełożństwo Zboru izraelskiego w Krakowie oświadcza, że zarząd tej fundacyi, która już z dniem 15 kwietnia 1867 w życie weszła, przyjmuje, a poświadczając odbiór wyż wymienionych walorów, kapitał fundacyjny stanowiących, obowiązuje się nad całością i należytem oprocentowaniem kapitału fundacyjnego ściśle i sumiennie czuwać, a zapadłe od powyższych obligacyj indemnizacyjnych, oraz od zwyż wzmiankowanej książeczki Kasy Oszczędności odsetki, corocznie w dniu 15 kwietnia dwóm rekonwalescentom, szpital izraelski w Krakowie opuszczającym, pod warunkami i w sposób niżej podanymi wypłacać. Zarazem obowiązuje się Przełożństwo Zboru izraelskiego w Krakowie, w razie gdy obligacje pożyczki krajowej, stanowiące kapitał fundacyjny, wylosowane lub umorzony zostaną, donieść o tem c. k. Namiestnictwu we Lwowie, celem zarządzenia dewinkulacyi, a zarazem przedstawi wnioski co do dalszej lokacyi otrzymać się mającego kapitału — przychem się już obecnie stanowi, iż obligacje pożyczki krajowej tak długo zakupywać należy, dopóki w zupełności wylosowane nie zostaną.

Co się tyczy rozdawnictwa przeznaczonego przez fundatora wsparcia, to takowe odbywać się będzie w sposób, w regulaminie przez **Dra Józefa Oettingera**, lekarza ordynującego przy szpitalu izraelskim w Krakowie, dnia 11 czerwca 1866 ułożonym, opisany i przez Zbór izraelski przyjęty, a w szczególności:

§. 1. Koniecznym warunkiem otrzymania fundowanego wsparcia jest: a) przynajmniej cztero-tygodniowa opieka lekarska w tutejszym szpitalu izraelskim; b) doowiedzione ubóstwo; c) rzezywisty powrót do zdrowia; d) nienaganne życie.

§. 2. Z pomiędzy kandydatów, posiadających powyższe warunki, mają pierwszeństwo: *a)* przedewszystkiem przynależni do gminy miasta Krakowa i tutaj stale zamieszkali ubodzy; *b)* ci, którzy utrzymują liczną rodzinę; *c)* przemysłowcy trudniący się pożytecznym rzemiosłem; *d)* ci, którzy przebyli dłuższą chorobę; *e)* odznaczający się moralnymi zaletami.

§. 3. Bezwarunkowo wykluczonymi od wsparcia są: *a)* włóczęgi; *b)* pijacy; *c)* żebracy i *d)* zaniedbujący swoją rodzinę.

§. 4. Ci, którzy z tej fundacyi już raz pomoc otrzymali, mogą takową otrzymać dopiero po pięciu latach.

§. 5. Celem skonstatowania warunków, w §. 1. i 2. wyszczególnionych, sporządzi zarząd szpitala izraelskiego do dnia 1 kwietnia każdego roku tabelę kwalifikacyjną kandydatów, ubiegających się o tę zapomogę, przedewszystkiem zaś tych, którzy wedle opinii ordynującego lekarza są uleczalni i dłużej niż trzynaście dni w szpitalu w opiece lekarskiej się znajdują.

§. 6. Tabela kwalifikacyjna zawierać będzie następujące rubryki: *a)* imię i nazwisko kandydata; *b)* wiek; *c)* stan; *d)* zatrudnienie; *e)* przynależność; *f)* stałe zamieszkanie; *g)* dzień przyjęcia do szpitala; *h)* czas choroby od dnia przyjęcia do szpitala; *i)* rodzaj choroby; *k)* czy uleczony — z wadami lub bez; *l)* dowód ubóstwa; *m)* dowód moralności; *n)* ilu członków rodziny utrzymuje; *o)* uwagi.

§. 7. Okoliczności, dające się stwierdzić w szpitalu, zamieści lekarz ordynujący w odnośnych rubrykach.

§. 8. Inne okoliczności stwierdza Przełożony Zboru izraelskiego wspólnie ze sekcją dobroczynności tegoż Zboru, która wypełnia pozostałe rubryki tabeli kwalifikacyjnej na podstawie dochodzeń i wydaje opinię o kandydatach, których uważa za najgodniejszych, z podaniem powodów.

§. 9. Wypełniona w ten sposób tabela kwalifikacyjna przedłożoną będzie lekarzowi ordynującemu najdalej do 10 kwietnia.

§. 10. Lekarz ordynujący, powołany przez fundatora do rozdawnictwa zapomogi, wybierze z liczby kandydatów stosownie do ich kwalifikacyi najgodniejszych. Nie jest on związany ostateczną opinią Zboru, jeżeli na poparcie swego odmiennego zdania może przytoczyć powody natury lekarskiej, lub inne niezbite dowody przeciw proponowanemu kandydatowi, lub też za kandydatem, niedostatecznie przez przełożonego zaleconym.

§. 11. Dokonany przez siebie wybór razem z powodami zamieści lekarz ordynujący w tabeli kwalifikacyjnej.

§. 12. W razie wyboru, niezgodnego z opinią przełożonego Zboru, winien o tem lekarz ordynujący zawiadomić natychmiast przełożonego.

§. 13. Jeżeli przełożony Zboru uważa, że kandydat, przez lekarza ordynującego wybrany, nie ma kwalifikacyi wyżej wyszczególnionych, winien poddać dokonany wybór pod ostateczną decyzję pełnego zgromadzenia Zboru izraelskiego, przed dniem 15 kwietnia odbyć się mającego. Zapadłą tym sposobem uchwałą jest lekarz ordynujący bezwarunkowo związanym.

§. 14. Najpóźniej do 14 kwietnia winien zarząd szpitala zawiadomić przełożonego Zboru o dokonanym

przez lekarza wyborze i zaprosić go na uroczysty akt rozdania zapomogi.

§. 15. Rozdanie zapomogi odbędzie się w obecności przewodniczącego sekcji dobroczynności Zboru izraelskiego, lekarza ordynującego i członków Zarządu szpitala.

§. 16. Wybranych dwóm rekonwalescentom (jednemu mężczyźnie i kobiecie) przypomni w krótkich słowach lekarz ordynujący o zasługach wspaniałomyślnego fundatora i wezwie ich, aby w modlitwach swych o nim nie zapomnieli i aby pobożnymi uczynkami i uczciwym postępowaniem okazali się godnymi otrzymanego dobrodziejstwa.

§. 17. Poczem lekarz ordynujący wręczy im asygnaeje do kasy Zboru izraelskiego w Krakowie, podpisane przez przewodniczącego Zboru izraelskiego i lekarza ordynującego, a opiewające na imię obdarzonych, upoważniające ich do podniesienia zapadłych odsetek od kapitału fundacyjnego.

§. 18. Z czynności rozdania zapomogi spisany będzie protokół w 2 egzemplarzach, który podpiszą obdarowani i wszyscy obecni.

§. 19. Zmiany w niniejszym regulaminie dokonane być mogą jedynie za zgodą Zboru izraelskiego i kaźdoczesnego lekarza ordynującego.

Przystępujący do niniejszego aktu lekarz ordynujący w szpitalu izraelskim w Krakowie, lekarz dr. Józef Oettinger imieniem własnem i imieniem swych następców, lekarzy ordynujących tamże, oświadcza, iż nałożone nań aktem niniejszym obowiązki przyjmuje i obowiązuje się takowych ściśle dopełniać.

Dla tem lepszej wiary i pamięci podpisani dr. Leon Horowitz prezes, Hirsch Landau wiceprezes i dr. Jan Albert Propper, radca reprezentacyi Zboru izraelskiego w Krakowie, uchwałą tejże Reprezentacyi z dnia 11 listopada 1894 r. do tego upoważnieni, wystawiają niniejszy akt fundacyjny w dwóch równobrzmiących egzemplarzach, z których jeden w aktach c. k. Namiestnictwa we Lwowie, drugi w archiwum Zboru izraelskiego w Krakowie, przechowanym będzie.

W Krakowie, dnia 16 grudnia 1894 r.

(L. S.) Dr. Leon Horowitz, prezydent Zboru m. p.; H. Landau, wiceprezydent m. p., dr. Jan Albert Propper m. p.

L. 18714. C. k. Namiestnictwo, jako najwyższa władza fundacyjna krajowa, zatwierdza niniejszy akt fundacyjny w całej osnowie.

Lwów, 14 marca 1895 r. W zastępstwie: (podpis nieczytelny). L. S.

L. 27061.

Przedmioty znalezione.

W czasie od 1 do 30 kwietnia 1895 znaleziono w Krakowie i złożono w kasie miejskiej następujące przedmioty:

- L. b. 115. Bransoletka mosiężna z białem serduszkiem.
- „ 116. Klucz.
- „ 117. Chustka.
- „ 118. Klucz.
- „ 119. Pierścionek złoty.
- „ 120. Pugilares z kwotą 69 ct.
- „ 121. Chustka.

- L. b. 122. Woreczek z nasieniem konieczyny.
 „ 123. Notatki z listem frachtowym, adresowanym do Dawida Holländera.
 „ 124. 4 klucze od rowera z maszynką na oliwę.
 „ 125. Palto zimowe.
 „ 126. Mała srebrna bransoletka.
 „ 127. Krawatka i gwiazdki wojskowe.
 „ 128. Bransoletka srebrna.
 „ 129. Okulary.
 „ 130. Para rękawiczek.
 „ 131. Zegarek złoty damski remontoir.
 „ 132. Klucz
 „ 133. 4 klucze.
 „ 134. Płaszczyk damski.
 L. b. 135. Cwikier.
 „ 136. Złoty damski zegarek z podwójnym łańcuszkiem.
 „ 137. Mężki czarny kapelusz.
 „ 138. 4 sznurki korali.

Magistrat wzywa właścielei wymienionych przedmiotów, aby się po ich odbiór do Wydziału III. Magistratu zgłosili i tam prawa swe udowodnili; gdyż w przeciwnym razie, po upływie roku, przedmioty te wydać będzie można znalazcom do użytku, po upływie zaś dalszych 3 lat, zarządzi się ich wydanie znalazcom na własność.

Magistrat stoł. król. m. Krakowa,
 dnia 30 maja 1895.

L. 29511.

OBWIESZCZENIE.

Magistrat, po zbadaniu przez komisję głębokości wody, oznacza **wzdłuż lewego brzegu** Wisły do połowy szerokości rzeki, następujące miejsca jako bezpieczne do kąpieli:

I. Dla kobiet i dzieci:

a) na Półwsiu zwierzynieckim: począwszy od trzeciej tamy, licząc od klasztoru PP. Norbertanek na dół, aż do tamy czwartej przy fabryce mydła p. Rożnowskiego;

b) na Kazimierzu: poniżej ostatniej tamy przed Skałką.

II. Dla mężczyzn:

a) powyżej mostu kolejowego w Półwsiu zwierzynieckim, aż do końca domu nad Wisłą p. Lipińskiej;

b) od latarni, stojącej przy tamie starej Wisły na Rybakach, poniżej, aż do tamy następnej.

III. Dla c. i k. wojska:

a) od latarni, stojącej przy tamie starej Wisły na Rybakach, poniżej, aż do tamy następnej;

b) od trzech wierzb, stojących za wapiennikiem

Schönbergów, poniżej, aż do początku parkanu, należącego do realności L. 3 przy ulicy Podgórskiej.

IV. Dla koni:

Powyżej wapiennika Schönbergów naprzeciw wylotu ulicy Piekarskiej.

Niewolno się kąpać:

a) na przestrzeni od mostu kolejowego przy ulicy Zwierzynieckiej, do tamy, zamykającej koryto starej Wisły;

b) od budki strażnika akcyzowego pod Skałką, do wylotu ulicy Piekarskiej;

c) od realności L. 35. Dz. VIII. do mostu podgórskiego i

d) od mostu podgórskiego do mostu kolejowego w Grzegórkach, z wyjątkiem w łazienkach zamkniętych, jakie się na tych przestrzeniach znajdują.

Tablice z właściwym napisem, ustawione nad brzegiem Wisły, oznaczają granice miejsc powyżej podanych.

Ze względu na przyzwoitość zakazuje Magistrat kąpać się bez ubrania kąpielowego.

Niestosujący się do tego przepisu ulegną grzywnie od 1 zła. do 100 zła. względnie karze aresztu.

Do niesienia pomocy tonącym i czuwania, aby niedorostki bez nadzoru i opieki, a w ogóle, aby nikt bez należytego ubrania kąpielowego na otwartej Wiśle się nie kąpał, oraz aby mężczyźni nie zbliżali się do miejsc dla kobiet do kąpieli wyznaczonych, wreszcie, aby osoby niemające sił do wiosłowania lub wprawy do tego, łódek do przejażdżki nie używały i aby pomiędzy kąpiących się nikt na łodzi nie płynął, przeznaczono czterech rybaków, którym służą prawa straży miejskiej.

Rybaacy ci czuwać będą na przestrzeniach kąpielowych od świtu aż do wieczora, dopóki publiczność używać będzie kąpieli.

Strażnicy, pełniący służbę na Wiśle, używać będą odznaki służby miejskiej, a łodzie przeznaczone do ratowania tonących, zaopatrzone będą w przyrządy do ratowania.

Oprócz rybaków, czuwać będzie nad brzegiem oraz na łodziach, według potrzeby straż wojskowo-policyjna, a to w celu zapewnienia kąpiącym się spokoju, bezpieczeństwa, oraz przestrzegania przyzwoitości.

Przed godziną 5^{1/2} zrana, oraz po godzinie 10 wieczorem, w Wiśle kąpać się nie wolno.

Rybakom zakazuje się wypożyczania łodzi osobom małoletnim i nieumiejącym kierować łódkami. Również nie wolno im przewozić nikogo przez Wisłę, z jednego brzegu na drugi.

Magistrat wzywa Szanowną Publiczność, aby do niniejszego obwieszczenia się zastosowała. —

Magistrat stoł. król. miasta Krakowa,

dnia 6 czerwca 1895 r.